

Основні стратегії та трансформації у поетичному перекладі

Поетичний переклад – це переклад поетичного тексту, створений однією мовою, за допомогою поетичного тексту мови перекладу. Таким чином, перекладач повинен створити новий поетичний текст, еквівалентний оригіналу з його концептуальною та естетичною інформацією, але використовуючи в разі потреби зовсім інші мовні, а часом і віршовані форми. Сама природа поетичного твору має чимало відмінностей від природи твору прозового. Тому при перекладі варто брати до уваги оригінальний розмір, риму вірша, щоб у перекладі, як і в оригіналі, також розкривався змістовий аспект поетичної форми. Проблемою перекладу поетичних текстів займалися такі відомі вчені як В. М. Жирмунський, В. Н. Комісаров, А. А. Потебня, М. В. Перцов, Ю.М. Лотман, А. Лафеве та інші. Ознайомившись з поглядами та виробленими стратегіями вищезгаданих вчених по застосуванню перекладацьких трансформацій при перекладі поезії, ми дійшли висновку, що концепція перекладу Андре Лафевера найбільш вдало відображає та систематизує основні трансформації, прийоми та методи у поетичному перекладі. Оскільки тексти А. Лафевера виявилися центральними в розгортанні сучасної дискусії навколо основних проблем теорії перекладу, тому було б справедливо взяти його теорію за основу даного дослідження. Зокрема, відомо сім основних стратегій поетичного перекладу, розроблених вченим, а саме:

1. Фонетичний переклад;
2. Дослівний переклад;
3. Метричний переклад;
4. Переклад-перетворення вірша у прозу;
5. Римований переклад;
6. Довільний переклад (верлібр);
7. Інтерпретація: переклад-зміна та переклад-імітація.

Актуальність теми даного дослідження полягає в аналізі трансформацій при здійсненні перекладу поезій та їх систематизація.

Об’єкт дослідження – стратегії перекладу поезій W. H. Davies “Leisure” і A. Fisher “Bird Talk”.

Предмет дослідження – основні стратегії та трансформації у перекладі поезій W. H. Davies “Leisure” та A. Fisher “Bird Talk”.

Мета роботи полягає у виявленні основних стратегій та трансформацій при перекладі поезії.

Ми опрацювали, переклали та проаналізували низку різних віршів, взявши за основу вищеперераховані стратегії Андре Лафевера. Деякі з них хочемо представити до вашої уваги, а саме W. H. Davies “Leisure” та A. Fisher “Bird Talk”.

A. Fisher “Bird Talk”

“Think...,” said the robin,
“Think...,” said the jay,
sitting in the garden,
talking one day.

«Поглянь», - щибече горобчик,
«Поглянь», - цвіріньчить сойка,
Якось заглянули в садочок,
Між обома - така собі розмовка.

“Think about people-
the way they grow;
they don’t have feathers
at all, you know.

Подумай, що люди за створіння,
Як дивно вони зростають,
У них немає зовсім пір’я –
Так чудно свій вік проживають.

“They don’t eat beetles,
they don’t grow wings,
they don’t like sitting
on wires and things.”

Меню у них не калорійне,
Жучків вони не поїдають,
Куди поділись крила їхні,
І на дерева не злітають.

“Think!” said the robin.
“Think!” said the jay.
Aren’t people funny
to be that way?”

«Поглянь» - щибече горобчик,
«Поглянь» - сойка цвіріньчить,
Які ж ті люди кумедні,
Але їм таке життя личить.

У процесі перекладу оригіналу вірша А. Fisher “Bird Talk” англійською мовою на українську було вжито наступні перекладацькі стратегії та трансформації:

I. Фонетичний переклад

Лексичні трансформації:

1. Think → поглянь → лексична заміна слова;
2. Said → щебече, цвірінчить → непряма ономаіопея, синонімічна заміна слова. Ці звуконаслідувальні слова введено для компенсації.

II. Римований переклад

Лексичні трансформації:

1. Robin → горобчик → заміна(вводиться для збереження рими горобчик - садочок);
2. Сойка - розмовка → рима;
3. Talking → розмовка → а) граматична заміна: дієприслівник переходить у іменник;
б) лексичні особливості – слово розмовка вживається як іменник з пестливим суфіксом - к- ;
4. Know → проживають → лексична заміна слова;
5. Sitting → злітають → а) лексична заміна слова;
б) граматична заміна слова: дієприкметник переходить у дієслово;

III. Інтерпретаційний переклад → метафоричний → птахи порівнюються з людьми:

1. Меню у них не калорійне → додавання → а) для відтворення метафоричної ідеї;
б) для іронічно-гумористичного ефекту;
2. beetles, wings → жучки, крила → передано дослівно;

3. антонімічний переклад: a) they don't grow wings → куди поділись крила їхні;

4. б) aren't people funny to be that way → які ж ті люди кумедні.

W. H. Davies "Leisure"

Перекладаючи англійський текст оригіналу вірша W. H. Davies "Leisure" на українську мову, ми використали наступні перекладацькі стратегії та трансформації:

I. *Римований переклад* → суміжна рима

What is this life if, full of care,
We have no time to stand and stare.

А чого варте це життя,
Якщо воно суцільна метушня?

No time to stand beneath the boughs
And stare as long as sheep or cows.

Немає часу у тінь деревця заховатись
І, як овечки, у далечінь вдивлятись.

No time to see, when woods we pass,
Where squirrels hide their nuts in grass.

Немає часу прогулятись по лісних
чагарниках
І прислухатись, як білочка горішки ховає у
гілках.

No time to see, in broad daylight,
Streams full of stars, like skies at night.

Немає часу видивлятись в джерельнім
вітражі
Світила, що нагадують нічні небесні
міражі.

No time to turn at Beauty's glance,
And watch her feet, how they can dance.

Немає час у саду в ясну днину
Природу споглядати, мов красуню

No time to wait till her mouth can
Enrich that smile her eyes began.

дівчинину.

A poor life this if, full of care,
We have no time to stand and stare.

Немає часу спостерігати, як посмішка в її
очах

Відтанцює свій танок, але вже на її п'янкх
вустах.

О, бідний друже! А чого варте це життя,
Якщо воно суцільна метушня?

- 1) Care – stare: а) care → вилучення;
б) stare → метушня → лексична та граматична заміна
(дієслово переходить в іменник);
- 3) Boughs – cows → лексична та граматична заміна (іменник → дієслово);
- 4) Pass – grass → а) pass → чагарниках → лексична та граматична заміна
(дієслово переходить в іменник);
б) grass → гілках → лексична заміна;
- 5) Glance – dance → лексична та граматична заміна (дієслово → іменник).

II. *Метафоричний переклад*

- 1) Beauty → красуня дівчинина → природа, як дівчина → додавання;
- 2) Daylight → вітражі (заміна образу, лексична заміна);
- 3) Skies at night → нічні небесні міражі (заміна образу, лексична заміна).

III. *Синтаксичний переклад*

- 1) No time → немає часу → анафора, дослівний переклад;
- 2) Перший і останній рядки → A poor life this if, full of care,
We have no time to stand and stare → рамковий повтор (повний).

Отже, переклавши та проаналізувавши поезії, ми дійшли висновку, що методика та алгоритм перекладу поезій за Андре Лафевером виявилися найбільш оптимальним варіантом систематизації основних перекладацьких прийомів та трансформацій. Бельгійський науковець розробив свою власну теоретичну модель дослідження художнього перекладу, розглядаючи його як одну із форм «переписування» і акцентувавши при цьому увагу не на мовних, а на культурних аспектах перекладу. Дана теоретична модель не втрачає актуальності на сьогоднішній день і стає у пригоді як досвідченому перекладачу, так і перекладачу-аматору. Беручи до уваги, той факт, що в його існує сім стратегій поетичного перекладу встановлених А. Лафевером, у перекладі поезій W. H. Davies “Leisure” та A. Fisher “Bird Talk” найчастіше зустрічаються лише чотири:

- 1) Фонетичний переклад;
- 2) Римований переклад;
- 3) Метафоричний переклад;
- 4) Синтаксичний переклад.

Тим не менш, навіть ці чотири стратегії не лише сприяють збереженню оригінального розміру, рими, ритму та основних прийомів (метафора, гумористично-іронічний і т.д.), які повністю розкривають змістовий аспект поетичної форми тексту перекладу, але й передають основну ідею тексту оригіналу та несуть основну думку автора, його емоційний стан та почуття, на чому робив акцент А. Лафевеєр.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Lefevere's Seven Strategies in English Translations of Sohrab Sepehri's Poems. – *International Journal of Linguistics*, vol.4. – No. 4, 2012. – P. 460
2. Кальниченко О.А., Зарубіна З. В. Концепція перекладу Андре Лефевеєра та її термінологія / Кальниченко О.А., Зарубіна З. В. // – Харків: Вісник ХНУ № 1102, 2014. – Ст. 210 – 213.